

Rutin avseende skydd för och gallring av spam (oönskad e-post)

Vad är spam?

Spam är ett samlingsbegrepp för olika former av oönskad e-post. Den oönskade e-posten kan bestå av påträngande och icke beställda och/eller oönskade erbjudanden om tjänster och produkter av exv. läkemedel, pornografi och piratkopierad programvara. Hit räknas även e-post som försetts med virus för att förorsaka skada.

Statskontorets vägledning till myndigheter angående hantering av spam

Statskontoret har utarbetat en vägledning för svenska myndigheter angående hantering av spam (Myndigheternas spamhantering, en vägledning kring rättsliga frågor (2005:5)). I vägledningen sägs att varje myndighet bör ta i bruk de lösningar som bäst tillgodoser den egna verksamhetens krav. Ytterst är det varje myndighet som själv avgör hur lagstiftningen i fråga ska tillämpas på den egna myndighetens förhållanden.

Det för myndigheterna grundläggande problemet är att göra en avvägning mellan å ena sidan skyldigheten att vara öppen för e-postkommunikation från medborgare och företag och å andra sidan att inte visa sådan öppenhet att systemet slammats igen av allt skräp. Myndigheten bör alltså anses tillgänglig via e-post så länge de standardiserade rutinerna för sådan kommunikation följs.

KMH:s tillgänglighet och service

KMH ska, enligt 6-7 §§ förvaltningslagen (2017:900), se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheten ska vara tillgänglig för kontakter med enskilda och informera allmänheten om hur och när sådana kan tas. Myndigheten ska även vidta sådana åtgärder i fråga om tillgänglighet som behövs för att den ska kunna uppfylla sina skyldigheter gentemot allmänheten enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen (1949:105) om rätten att ta del av allmänna handlingar.

I den tidigare förvaltningslagen (1986:223) talades det om myndigheternas serviceskyldighet. Enligt Statskontoret skulle denna serviceskyldighet inte innebära att det finns en skyldighet för myndigheter att utforma sina system så att de är vidöppna, dvs. att samtliga försändelser måste tas emot, om meddelandena t.ex. utformats i strid mot funktioner i standarden för e-post och kan antas utgöra farliga försändelser. Statskontoret har inte yttrat sig om den nya förvaltningslagen (2017:900). Det finns dock inget i betänkandet till lagen som tyder på någon ändring i inställningen till spam.

Skyddsåtgärder

För att KMH ska kunna vara tillgänglig krävs att vissa åtgärder vidtas som erfordras från säkerhetssynpunkt. KMH ska således ha effektiva skydd mot spam och virus för att inte dränkas av oönskad och skadlig e-post.

Spam och virus skickas oftast via förfälskade avsändaradresser. Det finns internationellt standardiserade protokoll för e-post, SMTP; RFC 2821, som anger att sändande e-postserver vid kontakt med mottagande e-postserver måste presentera sig med korrekt namn som går att kontrollera i domännamnsystemet. E-post som inte uppfyller dessa krav får avvisas med spamfilter.

Vissa skyddsåtgärder som regelmässigt sorterar bort viss e-post är inte förenliga med myndighetens krav på service och tillgänglighet. Hit hör olagliga generella stopp s.k. spärrning eller svartlistning av viss e-postserver. Spärrning är dock tillåtet som en tillfällig skyddsåtgärd om KMH utsätts för olika angrepp i form

av exv. en överbelastningsattack där en enskild e-postserver bombarderas med e-post för att dränka mottagarens möjligheter att upprätthålla service mot omgivningen.

Vid bedömning av vilka skyddsåtgärder som är tillåtna kan jämförelse göras med vanlig posthantering. KMH har inte någon skyldighet att ta emot postförsändelser som kan antas vara farliga eller som är orimligt stora. Detsamma gäller för e-post. KMH har inte heller någon skyldighet att ta emot e-post som uppger en felaktig avsändaradress, en förvirrande innehållsrubrik och en ofullständig mottagaradress. Om e-post felaktigt hindrats ska KMH om möjligt åtgärda misstaget efter skyddsåtgärden.

IT-avdelningen ska löpande se till att KMH har det digitala skydd som krävs för filtrering av spam och skadlig kod i inkommande e-post samtidigt som myndighetens krav på service och tillgänglighet upprätthålls.

Gallring av e-post av tillfällig eller ringa betydelse

I alla de fall där e-post inte avvisas utanför myndighetsgränsen blir e-posten en inkommen handling. Om den är av ”tillfällig eller ringa betydelse för myndighetens verksamhet” får den gallras i enlighet med Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd 1991:6, ändrad 1997:6 och 2012:2.

E-post som kommit in till KMH får gallras automatiskt genom spamfilter om det kan säkerställas att det är hög sannolikhet att den är oönskad och/eller skadlig s.k. spam. Om behov finns av extra försiktighetsåtgärd kan denna e-post korttidslagras för att gallras av respektive användare vid senare tillfälle.

E-post som kommit in till KMH och passerat spamfilter får gallras manuellt av den person till vilken e-posten är ställd, eller av KMH särskild utsedd person, om den är av tillfällig eller ringa betydelse för myndighetens verksamhet. Till ringa betydelse för verksamheten hör handlingar som i allmänhet inte behöver registreras såsom pressklipp, cirkulär, reklamtryck, statistiska meddelanden och kopior av andra myndigheters yttranden samt anonyma skrifter och skrifter från enskilda med meningslöst eller obegripligt innehåll (jfr. JO 1995/96 s. 485). E-post som till sin karaktär är meningslös eller obegriplig och som inte kräver någon åtgärd eller vidarebefordran till annan myndighet är också av ringa betydelse.

Gallringen får göras antingen efter att den person till vilken e-posten är ställd har granskat innehållet i e-posten eller efter granskning av enbart ämnesraden om det är uppenbart att e-posten är av ringa betydelse.